

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 - 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETO FE ABLODEVINYENYE NU KPEÐODZINYA

KPCKPLCYIDEME

Esi woɔe dzesi kɔtɛe be, amegbetowo katã fe gomekpɔkpɔ sɔsɔe, anye gomeɔokpe na amegbetofomea fe abloɔemenɔnɔ, nutefewɔwɔ kple nɔtifafa le xexeame ta la.

Esi eme va kɔ fãa be, abloɔdevinyenye si nye amegbetɔ ɔesiade tɔ la nu mabumabu akpɔ gbɔe wòtso be hlɔnuwɔwɔ ɔe amegbetofomea nu va bɔ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre ɔe nuwɔna vloɛ sia nɔti ale woɔe adzɔgbɛ heɔoe kplikpaa be, le egbe xexe sia me la, ele be amegbetɔ nɔnɔ agbe le abloɔe me, aɔe efe didi agblo faa wɔwɔ manɔmee, asubɔ nusi dzi wòxɔ se, avo tso nɔɔɔɔɔɔɔɔɔ si me eye hiákame maganye agbenɔnɔ fe afɔklinu na ame hahoawo o nɔti la,

Esi woɔo kpe edzi be, ehiã be se nadzɔ Amegbetɔ fe Abloɔdevinyenye nu Kpeɔɔɔɔɔɔɔɔɔ la nu, be ameteteɔeto kple funyafunyawɔwɔ ame magawɔe be ame aɔeke nayi eɔokui ta uli gei la to aglãɔɔɔɔɔɔɔ me o nɔti la,

Esi wohiã vevie be woado dukɔ kple dukɔwo dome kadodo ɔe nɔo le xexemedukɔwɔ katã dome ta la,

Esi Xexeme Dukɔ Fofuawo ɔe adzɔgbɛ le woɔe ɔoɔo si te woɔe asie la me be, to Amegbetɔ fe abloɔdevinyenye nu Kpeɔɔɔɔɔɔɔɔɔ me la, amegbetɔ ɔesiade, eɔanye nɔnɔ alo nɔtsu o, fe gomekpɔkpɔ sɔ eye wokpɔ mɔ be to esia me la, hadomegbenɔnɔ azɔ ɔe nɔo, abloɔe asu amesiame si wu tsã eye agbenɔnɔ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsã ta la,

Esi dukɔ siwo katã da asi ɔe Kpeɔɔɔɔɔɔɔɔɔ dzi la ɔe adzɔgbɛ be yewoakpɔ egbɔ be amesiame de bubu Kpeɔɔɔɔɔɔɔɔɔ la kple amewo fe abloɔemenɔnɔ bliboe nu kpakple nkulélé ɔe ɔoɔo la nɔti to ɔekawɔwɔ me kple Xexeme Dukɔ Fofuawo la,

Esi eme kɔ fãa be gomekpɔkpɔ kple Abloɔemenɔnɔ gomesese tsitotsito nye nu vevito wu, hena takpɔkpɔ na adzɔgbɛɔe sia bliboe ta la,

XEXEME DUKO FOFUAWO FE TAKPEKPEGã LE GBEFã ÐEM:

Amegbetowo fe Abloɔdevinyenye nu Kpeɔɔɔɔɔɔɔɔɔ sia be, enye ɔoɔo si dzi mieda asi ɔo na amewo katã le xexeame godoo. Miele mɔkpɔkpɔ me be amesiame kple xexeame habɔɔ ɔesiade le afisiafi azɔ ɔe Kpeɔɔɔɔɔɔɔɔɔ sia nu. Woakakae ɔe xexeame katã to efafia kple emeɔe na amewo me. Esia awɔe be amewo nase Kpeɔɔɔɔɔɔɔɔɔ la gome eye woaxɔe, awɔ ɔe edzi be, agbenɔnɔ natsɔ afo nyuie le Dukɔ siwo le Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔɔ me la me. Wokpɔ mɔ be woakaka Kpeɔɔɔɔɔɔɔɔɔ la ɔe Xɔɔeasinyigba siwo dzi ɔum dukɔ aɔewo le la hã me hena dzidzedzekpɔkpɔ.

KPEÐODZINYA ÐODO 1

Wodzi amegbetowo katã abloɔdeviwoe eye wodzena bubu kple gomekpɔkpɔ sɔsɔe. Susu kple dzitsinya le wo dometo ɔesiade si eyata wodze be woanɔ anyi le ɔekawɔwɔ blibo me.

KPEÐODZINYA ÐODO 2-LIA

Ele be amesiame nakpɔ gome le abloɔdevinyenye fe ɔoɔo siwo katã le Kpeɔɔɔɔɔɔɔɔɔ la me me. Woawɔ ɔoɔo siawo dzi vovototodeameme manɔmetɔe ɔe efe dzɔtsofe, nɔtigbalẽ fe amadeɔe, nɔtsu alo nɔnɔnyenye,

gbegbɔgbɔ, xɔsehamenɔ, dunyahehamenɔ, ame fe susu fe vovototo, ɖevinyenye alo ɖofe tɔxɛ aɖeke ta o.

Gawu la, vovotodeameme madze le ame aɖeke fe dunyahenyawo alo efe dukɔa fe kadodo kple dukɔ bubuwo me o. Nenema ke ame la fe dukɔ si me wòtso la ɖanye dukɔ nɔ-eɖokui si o, eɖanye xɔɖeasi dukɔ alo dukɔ manɔɖokuisi o, vovotodeameme nuwɔna aɖeke mayi edzi ku ɖe enu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 3-LIA

Ele be amesiame nɔ agbe leablɔɖe kple dedienɔ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 4-LIA

Womatsɔ ame aɖeke awɔ kluvie alo aɖe awɔbae o, woatsi kluvinyenye kple kluvisitsatsa nu gbidii le mɔ vovovoawo nu.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 5-LIA

Womawɔ funyafunya ame, asẽ tame le enu, awɔ hlɔnu aɖeke ɖe enu, ahe to nɛ ahaɖi gbɛ o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 6-LIA

Woade bubu amesiame nu le afisiafi abe amegbetɔ ene le se la nu.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 7-LIA

Amewo katã sɔ le se la dziwɔwɔ me eye wo katã akpɔ gome le se la fe wo taviuli me vovototomanɔmee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 8-LIA

Gomekpɔkpɔ le amesiame si le dukɔa fe ɔɔnudrɔ̃fewo hena ɖɔɖɔɖɔwɔwɔ siwo ku ɖe efe ablɔɖevinyenye fe kuxiwo nu abe alesi wole dukplɔse la me ene.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 9-LIA

Womalé ame aɖeke akpasesɛtɔ, azi edzi ɖe gaxɔme, alo anyae le dukɔa me ɖe adzemadze dzi o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 10-LIA

Gomekpɔkpɔ sɔsɔ le amesiame si nu wotsɔ nya ɖo hekplɔe yi dukɔa fe ɔɔnudrɔ̃fe, afisi ɔɔnudrɔ̃la adodoe siwo matso afia nkunɔ o la, nade to efe nyawo me ku ɖe efe gomekpɔkpɔ, efe ɖɔɖeasiwo kple hlɔnya ɖesiaɖe fomevi si woatsɔ ɖe enu la me nɛ.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 11-LIA

1. Womabu ame aɖeke agɔɖzelae le wɔna aɖe si to nudeɖi me nɛ la ta le efe dukɔ me alo dukɔ bubuwo fe se nu nenyɛ be se ma menɔ anyi le amea fe vodadawɔxi o.

2. Womabu ame aɖeke agɔɖzelae ɖe nuwɔna aɖe si mele dukɔa alo gbetadukɔ aɖeke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzɔ o. Nenema ke womana tohehe aɖeke si kɔ wu esi sɔ kple amea fe vodada le xemaxi me o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 12-LIA

Ame aɖeke mekpɔ mɔ atɔ sesẽ ade nu ame bubu fe adzamegbenɔnya, efe fomenya, alo afamegbenɔnya me o. Ame aɖeke mekpɔ mɔ ato mɔ aɖeke dzi anya nu tso ame aɖe kple ame bubuwo dome kadodonyawo nɔti o.

Nenema ke ame aḑeke mekpɔ ɔ afo ɔi ame bubu ŋkɔ alo agblẽ enu o. Se la ɔe ɔ be ame aḑe si ŋu woaḑe afo sia fomevi ɔo la, nauli eḑokui ta faa se la ŋudɔwɔwɔ me.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 13-LIA

1. Amesiamе kpɔ ɔ aḑi tsa ayi dukɔ ɔesiaḑe me, anɔ afisiafi si dzroe la, gake amea nakpɔ gbɔ be yemetso dukɔ si me ye le la fe lifowo o.
2. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si be woadzo le efe dukɔ alo dukɔ bubu me eye woate ŋu atrɔ gbɔ va efe dukɔ me.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 14-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si, si aua yi dukɔ bubu me la si be woakpɔ sitsofe.
2. Womagbe sitsofemɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva eme be wole eyome tim ɔe vodada siwo meku ɔe dunyahenyawo ŋu alo esiwo tsi tre ɔe Xexeme Dukɔfofuawo fe ɔḑḑowo ŋu o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiamе si.
2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ dukɔmevinyenye le ame aḑeke si o, eye womaxe ɔ na ame aḑeke si di be yeatɔ azu dukɔ bubu me tɔ la o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 16-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na ŋutsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate ŋu aḑe srɔ la si be woaḑe amesi nyo na wo la, ado fome. Dzɔtsofe, dzrovinyenye alo subɔsubɔ manye mɔxenu o. Mɔnukpɔkpɔ sɔsɔe li na wo be woaḑe wo nɔewo. Nenema ke woagate ŋu agbe wo nɔewo hã faa.
2. Womazi srɔḑeḑe ɔe ame aḑeke dzi o. Ele be srɔḑeḑe la nanye srɔḑela eveawo fe didi.
3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gomeḑokpe na amegbetɔfomea, eyata enye dukɔ ɔesiaḑe fe dɔdeasi be woakpɔ fome ɔesiaḑe fe dedienɔɔ fe nyawo gbɔ.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 17-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li be nuncamesi ate ŋu anɔ ame ɔeka si eye woagae ŋu anɔ ame ma kple ame bubuwo si ɔe du.
2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ ame aḑeke fe nuncamesi si le esi la o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 18-LIA

Amesiamе kpɔ ɔ abu tame le eḑokui si le ablɔḑe me, awɔ efe dzitsinya ŋudɔ abe alesɔ wɔlɔ ene eye wɔasubɔ le ɔ si dze enu la nu. Ablɔḑemɔnu sia gɔmee nye be ame aḑe ate ŋu agbe nu ɔa tso efe xɔse gbɔ eye wɔagasubɔ nu bubu si wɔlɔ faa. Nenema ke wɔkpɔ ɔ anɔ eḑokui si ko alo abɔ ha kple ame bubuwo le subɔsubɔhawo me. Afia nu tso nusi wɔsubɔna la ŋuti le adzame alo gaglãgbe to ɔe ɔesiaḑe nu mɔxexe manɔmee.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 19-LIA

Amesiamе kpɔ ɔ abu tame le eḑokui si eye wɔaḑe efe susu agblɔ faa mɔxexe manɔmee. Mɔnukpɔkpɔ sia lɔ susuɔwɔ le ame ɔkuisi le ablɔḑe me ɔe eme. Esia gɔmee nye be ame aḑeke mekpɔ ɔ adɔ akplamatsee le wɔna sia me o. Egalɔ mɔnu si wɔato ase nya tso ame bubuwo gbɔ kple alesɔ wɔana nyanya ame bubuwo hekpe

de susu siwo do go tso nyagbefāde de siade fomevi me kaka me. Le wona siawo me la, lifowo kura gō hā manye mōxenu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le n̄utifafa me fe ablode m̄onukpokpo, li na amesiame.
2. Womazi ame adeke dzi be woano habo be ade me o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 21-LIA

1. Gomekpokpo le dukomevi de siade si le efe duko fe dziɖuɖunyawo me. Ate n̄u anye eya n̄uto alo ametiatia aɖo wo te fe le akodada me.
2. M̄onukpokpo li na dukomevi de siade s̄os̄os̄e be woakpo gome le kpekpede n̄u siwo ke n̄ dziɖuɖu nana dukomeviwo katã la xoxo me.
3. Dziɖuɖu de siade fe n̄us̄e fe s̄oti le efe dukomeviwo sime. Woade n̄us̄e sia afia le xeyixi t̄ox̄ewo dzi to ametiakodada siwo wowona le dodo nyui me. Le akodada siawo me la, dukomevi siwo katã dze ada ako la, ade nu aɖaka me le adzame alo to akodada m̄onu bubu ade si dzi woda asi d̄o n̄ud̄ow̄ow̄o me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 22-LIA

Hadomegben̄on̄o kple dedien̄on̄o fe gomekpokpo li na dukomevi de siade. Ehiã be dukomevi de siade nakpo esia ade d̄es̄ii k̄ot̄ee to nunyanya tso efe duko la fe d̄ekaw̄ow̄o kadodo kple gbetadukowo n̄uti. Nenema ke wogahiãe hā be w̄on̄anya nu tso kpekpede n̄u siwo efe duko la xona tso duko bubuwo gb̄o le ga, hadomegben̄on̄o kple dekon̄unyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuɖo si le vevie n̄uto la n̄uti.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 23-LIA

1. D̄ow̄ow̄o fe m̄onukpokpo li na amesiame faa. Amesiame atia d̄ow̄ona si n̄yo n̄e la. Ati efe d̄ow̄ow̄o fe dzidzemekpokpo yome eye w̄oauli amemax̄max̄o de d̄o me ta vevie.
2. Fetu d̄eka fomeviwo xoxo de d̄ow̄ona d̄eka fomevi ta le afisiafi, fe m̄onukpokpo li na amesiame, vovototoman̄mee.
3. Fetu nyui xoxo fe m̄onukpokpo li na amesiame. Esia aw̄o be d̄ow̄ola la nate n̄u akpo eya n̄uto, sr̄a kple viawo dzi dzidzemet̄e abe ales̄i wodze amegbet̄o be w̄on̄ano agbe n̄udzedzekpot̄e la ene. Eye ne ehiã kura hā la woado albe abe hadomegben̄on̄o fe viɖe ene.
4. Amesiame kpo m̄o aɖo d̄ow̄olawo fe habo be anyi alo age de de siade si woɖo anyi xoxo la me de efe dzidzemekpokpo m̄onuwo taviuli ta.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 24-LIA

M̄onukpokpo li na amesiame si nye dziɖuɖud̄ow̄ola be woana gb̄oɖemee to m̄okeke nanae me le xeyixi t̄ox̄e aɖewo dzi gake woaxe fetu dedi n̄e. Womade ga adeke le efe fetu la me de xeyixi siwo me men̄o d̄o me la ta o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 25-LIA

1. Agben̄on̄o dzidzemet̄e fe m̄onukpokpo li na amesiame bena efe l̄ame n̄ano ses̄e, eya n̄uto, sr̄a kple viawo n̄ano dedie to nuɖuɖu, nutata, x̄otutu, atikenya, kple kpekpede n̄unana bubu fomevi siwo hiã le hadomegben̄on̄o me la xoxo me. Ne d̄ow̄ona mele ame ade si o la, m̄oukpokpo li n̄e be ne edze d̄o alo zu

wɔamɛtɔ, sɪɾɔ̃a ku alo wotsi heku amegã alo nyagã loo alo afɔku aɖe dzo ɖe edzi si awɔe be magate nu awɔ naneke le eɖokui si o hã la, woakpɔ kpekpeɖeɖu.

2. Ele be woatsɔ beléle tɔxɛ na vɛnɔwo kple ɖeviwo eye woana kpekpeɖeɖu wo. Ele be woakpɔ ɖevi siwo dzilawo ɖe wo nɔewo ɖe ɖoɖonu hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meɖe wo nɔewo ɖe ɖoɖo nyuito nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔmee.

KPEɖODZINYA ɖOɖO 26-LIA

1. Mɔnukpɔkɔ li na amesiame be wòaxɔ hehe. Woaxɔ hehe siawo femaxee le gɔmedzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ gɔmedzesuku fe hehe. Ele be mɔnukpɔkɔ nana anyi na hehexɔxɔ le aɖaɖuɖuwo kple dɔwɔna tɔxɛwo me. Le sukukɔkɔwo dede gome la, woaɖe mɔ na amesiwo nu nɔtete le la be woage ɖe hehexɔfe siawo.

2. Ele be hehenana amewo fe taɖodzinu nanye be woatu amegbetɔ ɖesiade ɖo hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔfomea, fe dzidzemekpɔkɔ kple efe ablɔɖemenɔnɔ fe gɔmedɔkpe nakpɔ ngɔyiyi to bubudede gɔmedɔkpe sia nu me. Esia ahe nugɔmesese, dzidodo kple xɔlɔwɔwo ade dukɔwo, gbegbɔgbɔwo kple xɔseha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔɔ fe nuwɔnawo nahe nɔtifafa va xexeame godoo.

3. Dzilawo kɔ mɔ atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxɔ la faa.

KPEɖODZINYA ɖOɖO 27-LIA

1. Gbesiagbegbenɔnɔ fe gomekpɔkɔ li na amesiame. Esia gɔmee nye bena, mɔnukpɔkɔ li na amesiame be woakpɔ gome le viɖe siwo hã dona tso dzɔdzɔmenuwo nɔti nunya kple aɖanudɔwɔnawo me.

2. Mɔnukpɔkɔ li be woauli ame aɖe fe nutovɛ ta to se nɔdɔwɔwo me. Nutovɛ sia ate nu anye agbalẽɖɔɖɔ, hakpakpa alo aɖaɖu nu bubu ɖesiade fomevi si nye ame la fe asinudɔwɔwo si nɔti tɔnyenye le nɛ.

KPEɖODZINYA ɖOɖO 28-LIA

Gomekpɔkɔ li na amesiame be wòana efe dukɔ me habɔɔwo alo dutahabɔɔ siwo me amewo fe mɔnukpɔkɔwo kple ablɔɖevinyenye fe nyati siwo dzi míeto asii le Kpeɖodzinya sia me la xɔ anyino ɖo blibo.

KPEɖODZINYA ɖOɖO 29-LIA

1. Gomekpɔkɔ le dukɔ me ngɔyidɔwo wɔwo mekpɔ dukɔmevi ɖesiade fe nkume le afisi efe ablɔɖevinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le bɔbɔe le.

2. Ele na amesiame be le efe mɔnukpɔkɔ kple ablɔɖevinyenye nɔti dɔwɔwɔwo me la, wòanye amesi awɔ ɖe ɖoɖo siwo dzaa dzi sea da asi ɖo la dzi hena sidzedze kple bubudede ame bubuwo fe gomekpɔkɔwo kple ablɔɖemenɔnɔ si hea agbe nyui nɔnɔ, tomedafa kple dzidzeme sɔ gbɔ fũu vɛ, le ameha siwo dome sɔsɔminasɔe fe wɔnawo fo ke ɖe to nyuie le.

3. Mele be woawɔ mɔnukpɔkɔ kple ablɔɖevinyenye nɔti dɔ le mɔnu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Fofuawo fe taɖodzinuwo kple didiwo gbɔ o.

KPEɖODZINYA ɖOɖO 30-LIA

Mele be ame aɖeke naɖe naneke si le Kpeɖodzinya sia me la gɔme abe dukɔ ɖeka aɖe kon tɔ wònye ene o. Medze be ameha alo ame ɖeka aɖeke natsɔe abe mɔnukpɔkɔ ene awɔ wɔna aɖe alo aɖe afɔ aɖe si agblẽ nu le gomekpɔkɔ kple ablɔɖemɔnu siwo woxlẽ fia le Kpeɖodzinya sia me la nɔti o.